

**ORSZÁGOS ATOMENERGIA HIVATAL
NUKLEÁRIS BIZTONSÁGI IGAZGATÓSÁG**

A Nukleáris Biztonsági Igazgatóság

**BIZTONSÁGI POLITIKÁJA
és
MŰKÖDÉSÉNEK ALAPELVEI**

Előszó

Az OAH Nukleáris Biztonsági Igazgatóság minden köztisztviselője tudatában van annak a fontos küldetésnek, amelyet a lakosság, a környezet és az üzemeltető személyzet biztonságának érdekében betölt.

Munkánk színvonalának állandó javítását fontos feladatunknak tekintjük. Jelen dokumentumban biztonsági politikánkat és működésünk alapelveit deklaráljuk annak tanúsítására, hogy a hatósági munkában a nemzetközi gyakorlatnak megfelelő, magas színvonalú tevékenységgel biztosítjuk működésünk hatékonyságát, egységességét és következetességét, a nukleáris biztonság iránti elkötelezettségünket.

1. Bevezetés

101. Az NBI, mint első fokú nukleáris biztonsági hatóság meghatározó szerepet játszik a nukleáris létesítmények biztonságának hatósági rendszerében. Működését jogszabályok szabályozzák. Az előírásrendszer megléte ellenére szükséges az NBI biztonsági politikájának deklarálása abból a célból, hogy a szervezet egységes elvek alapján működjön és munkája kevésbé függjön a felügyelők szubjektív ítéleteitől. Ezáltal az engedélyesek számára a hatósági munka egyértelműbbé és kiszámíthatóbbá válik.

102. A Nemzetközi Atomenergia ügynökség által kibocsátott dokumentumok (Safety Fundamentals, Safety Requirements, INSAG-riportok) rögzítik a biztonsági alapelveket és követelményeket, amelyeket a tagországok többsége elfogad és betart. Ezeket az NBI is kötelező érvényűnek tekinti és tevékenysége során alkalmazza. Az NBI biztonsági politikája is erre épül, de figyelembe veszi azt a tényt, hogy minden ország - így Magyarország is - saját gyakorlatát követi a megvalósításban. Különösen igaz ez a hatósági munkára, amely jelentős különbségeket mutat az egyes országok összehasonlításában. Ennek fő oka, hogy a hatóság tevékenységének meg kell felelnie az ország közigazgatási és jogrendszerének.

103. A biztonsági politika tehát ország- és szervezetspecifikus, így ez a dokumentum az NBI alkotmányának tekinthető. A mai gyakorlaton túlmenően tartalmaz olyan elemeket is, amelyek a korszerűsítés igényét tükrözik.

2. Az NBI céljai

201. Az elsődleges cél annak biztosítása, hogy a lakosság, a környezet és az üzemeltető személyzet ne szenvedjen károsodást nukleáris létesítménytől eredő hatások miatt. Ennek érdekében az NBI olyan biztonsági elveket és kritériumokat állít fel, amelyek betartása biztosítja a fenti cél elérését.

202. Az NBI célja annak garantálása is, hogy az engedélyes maradéktalanul végrehajtsa abból a felelősségből eredő feladatait, amely a nukleáris létesítmény teljes élettartamára őt a biztonság teljes körű biztosítására kötelezi. Ennek érdekében végzi felügyeleti tevékenységét, amely engedélyezésből, ellenőrzésből, érvényesítésből, és az ezeket alátámasztó felülvizsgálatból, elemzésből és értékelésből áll.

203. Az NBI céljai közé tartozik a hatékonyság és a biztonsági kultúra szintjének állandó növelése mind a saját, mint a felügyelete alá tartozó szervezetek működése területén.

3. Az NBI felelőssége

301. Az NBI felelős a nukleáris létesítmények, rendszerek, berendezések engedélyezéséért és ellenőrzéséért, a hatósági előírások betartatásáért.

302. Ennek érdekében jogilag felhatalmazottnak, függetlennek, és kellően felkészültnek kell lennie, kerülnie kell minden egyéb felelősségvállalást. Értetnie kell a folyamatokat, amelyeket felügyel és nyitottnak kell lennie a társadalom és a társhatóságok felé. Meg kell szereznie és meg kell tartania a lakosság bizalmát, meg kell tudni értetni magát a laikus közönséggel és a környezetvédő mozgalmakkal is.

303. Az NBI felelőssége kiterjed a nukleáris balesetelhárítási folyamatra is, részt vesz a Kormányzati Koordinációs Bizottság munkájában ahol független értékelő és tanácsadó szerepkört tölt be a baleset okainak diagnosztizáló, és következményeinek prognosztizáló tevékenységével, valamint részt vesz az engedélyes balesetelhárítási intézkedési tervének jóváhagyásában és balesetelhárítási készültségének ellenőrzésében.

4. Az NBI hatásköre

401. Az NBI hatáskörét a 87/1997. (V. 28.) és a 108/1997. (VI. 25.) Korm. sz. rendeletek határozzák meg. Munkájának adminisztratív-jogi kereteit a többször módosított 1957. évi IV. törvény képezi.

402. Első fokú szabályozó hatóságként az NBI ellátja a nukleáris létesítmények felügyeletét, amely biztonsági engedélyezésből, ellenőrzésből, felülvizsgálatból, elemzésből és értékelésből tevődik össze. A felügyeleti tevékenység kiterjed a teljes életciklusra: a telephely kiválasztására, a tervezésre, a létesítésre, az üzembe helyezésre, az üzemeltetésre és a leszerelésre. Az NBI hatáskörébe tartozik az érvényesítés is, amelynek során szükség szerint kényszerítő és szankcionáló eszközöket is alkalmaz.

403. Az NBI hatásköre a nukleáris létesítmények, rendszerek és berendezések valamint építmények nukleáris biztonsági kérdéseire, muszaki sugárvédelmi engedélyezésére és ellenőrzésére terjed ki de nem tartalmazza a sugárbiztonság élő szervezetekre és a környezetre vonatkozó hatósági tevékenységet.

404. Az NBI a telephelyen belüli nukleáris biztonsági kérdésekkel foglalkozik, de tevékenysége korlátozott mértékben kiterjed a létesítmény biztonsági övezetére is.

405. Feladatait jogszabályok előírásai szerint és műszaki megfontolások alapján látja el.

5. Az NBI feladatai

501. Az NBI feladatait a 87/1997. (V. 28.), a 108/1997. (VI. 25.) és a 240/1997. (XII. 18.) Korm. sz. rendeletek határozzák meg. A rendeletek felsorolják a korszerű hatósági feladatokat, amelyek az NBI

vonatkozásában a következők:

- az engedélyes által beterjesztett biztonsági információk feldolgozása, elemzése és értékelése,
- engedélyek kiadása, módosítása és visszavonása,
- ellenőrzések elvégzése, azok eredményének értékelése,
- biztonsági előírások megsértéséért járó szankciók érvényesítése,
- megfelelő balesetelhárítási rendszer meglétének felügyelete,
- módosítások, javítások elrendelése,
- információk fogadása és továbbítása,
- adatok gyűjtése, feldolgozása és tárolása,
- követelmények megfogalmazása,
- az üzemeltető személyzet kellő felkészültségének ellenőrzése,
- kutatás-fejlesztési munkák kezdeményezése, az eredmények beépítése a hatósági munkába,
- együttműködés a társhatóságokkal és külföldi partnerekkel,

502. Az NBI szakhatósági feladatokat lát el a radioaktív hulladéktárolók, a tűz- és fizikai védelem, valamint a környezetvédelem területén.

6. Követelmények az NBI műszaki személyzetével és vezetőivel szemben

- felsőfokú iskolai végzettség,
- kellő ismeretek a nukleáris technikáról,
- a biztonság fontossága iránti elkötelezettség,
- valamilyen területen mélyebb szakismeret,
- tudása állandó továbbfejlesztése belső és/vagy külső szervezett oktatás és a szakirodalom rendszeres olvasása révén,
- nyelvtudás, elsősorban az angol nyelv ismerete,
- számítógépes ismeretek, legalább a szöveg szerkesztéshez,
- a jogszabályok ismerete és megtartása,
- empátia- készség,
- együttműködési készség,
- kezdeményezés, fegyelem, lojalitás, diszkréció,
- kulturált megjelenés és viselkedés.

A vezetőkkel szembeni követelmények a fentiekén kívül:

- szervezési és koordinációs készség,
- elfogultság nélküli objektív ítélőképesség és véleményalkotás,
- személyes példamutatás.

7. Kapcsolat az engedéllyessel

- meg kell követelni a pontos, korrekt információt az engedélyestől,
- világos, egyértelmű követelményeket kell meghatározni, de kerülni kell ezek túlságosan előíró jellegét (a "mit" előírása a "hogyan" helyett),
- a kapcsolatokat a nyíltság, kölcsönös bizalom és megbecsülés légköre jellemezze,
- a minél gyakoribb találkozások révén elő kell segíteni a kölcsönös megértést, de tartózkodni kell a várható döntésre utaló magatartástól,
- a döntések legyenek konstruktívak, előreutatók, a kritika megalapozott és indokolt,
- szükséges a konszenzusra való törekvés, biztonság rovására tett kompromisszum azonban nem engedhető meg,
- összefoglalóan: rugalmas, de szigorú felügyeletet kell gyakorolni az engedélyes biztonságot érintő tevékenységei felett.

8. Az NBI munkavégzésének alapelvei

801. A munkavégzés alapját a szabályok képezik. A szabályoknak és tevékenységünknek egyaránt a kockázat alacsony szinten tartása a célja, de az észszerűen alacsony kockázat elvét mindenkor szem előtt kell tartani.

802. A determinisztikus és valószínűségi megközelítést együttesen, egymás kiegészítésére kell alkalmazni a biztonság megítélésében, a gyenge pontok feltárásában.

803. A biztonság megítélésének egyik eszköze a mélységben tagolt védelem elve. A védőgátak sérülésének elkerülése elsőrendű feladat. Ezt szolgálja a minőségbiztosítás, valamint a biztonsági rendszerek működőképessége. A megítéléshez a technológia és az üzemzavar-lefutások ismerete szükséges belső és külső kezdeti eseményekre egyaránt. Az egyszeres meghibásodás elvének alkalmazása lehetséges (determinisztikus megközelítés).

804. A másik megközelítésnél balesetek kiindulópontjaként a meghibásodásokat és emberi tévedéseket lehet definiálni, ezért ezek gyakoriságának minimalizálása az elsődleges feladat (prevention, megelőzés). A többszörös meghibásodások révén kialakuló súlyos következmények minimalizálása (mitigation, enyhítés) a másodlagos feladat. Ismernünk kell ezért a komponensek fontosságát a baleset kifejlődésének folyamatában és az enyhítő beavatkozásokra alkalmas rendszerek rendelkezésre állását. Az emberi tényező megbízhatósága is fontos szerepet játszik a folyamatokban (valószínűségi megközelítés).

805. A kockázat állandó csökkentése az engedélyes kötelessége. A biztonságnövelési intézkedések területén azonban az NBI-nek is kell, *hogy* legyen prioritási listája. A prioritást a kockázatcsökkenés - költség relációban is kell vizsgálni. A hatósági magatartás legyen előreutató és kezdeményező.

806. Szabályozásunk és mindennapi gyakorlatunk is tükrözze a nem-előíró jelleget. Ennek gyakorlati megvalósítása az engedélyekben helyesen megfogalmazott feltételek alkalmazása.

9. Az NBI tevékenységének gyakorlata

901. Törekedni kell az ügyek pontos és gyors intézésére, de a gyorsaság semmiképpen sem mehet

az alaposság rovására. Bármely okból fennálló bizonytalanság esetén a nagyobb biztonság irányában kell dönteni.

902. Az ügyintézés során figyelembe kell venni az engedélyes szempontjait. A sürgősséggel kért ügyek intézését fogadja a hatóság megértéssel és a gondosság betartásával igyekezzen az ügy végére mihamarabb pontot tenni. A sürgősség ugyanakkor csak indokolt esetben, váratlan esemény bekövetkezésével összefüggésben fogadható el és nem jelentheti azt, hogy az engedélyes saját késlekedését a hatóság munkájának sürgetésével kompenzálja.

903. Törekedni kell az ügyek fontosság szerinti súlyozására. A fontosságot a biztonsághoz való viszony határozza meg. Ennek meghatározása történhet determinisztikus vagy valószínűségi elvek alapján. Az előző esetben a biztonsági védőgátak sérülése, az utóbbi esetben a zónaolvadást előidéző szerep jelenti a megítélés alapját. Az osztályba sorolás is tükrözi a fontosságot.

904. A súlyozás nem lehet indok a jogszabályban előírtak megszegésére, sem a jogszabályban előírt feladatok elhanyagolására, vagy elhárítására.

905. Törekedni kell a költség-haszon elv alkalmazására. Ez, esetünkben azt jelenti, hogy a költséges megvalósítást igénylő, de csak kis biztonságjavulást eredményező követelményektől tartózkodni kell.

906. Minél szélesebb körben alkalmazni kell a kockázati szempontokat figyelembe vevő eljárásokat a hatósági munkában. Törekedni kell az engedélyes felesleges terheinek csökkentésére.

907. Legyen világos képünk az engedélyes teljesítményéről, annak erős és gyenge pontjairól, ezek időbeni változásairól (javulás-romlás). Alkalmazzunk indikátorokat ezek figyelésére (performance indicators).

908. A bekövetkezett üzemzavari események alapos feldolgozása révén kell megítélni azok súlyosságát és kezdeményezni kell a tanulságok visszavezetését az üzemeltetés folyamatába.

909. Irreális követelmények és feltételek megfogalmazása megengedhetetlen.

910. Tartózkodni kell az engedélyes fensőbbesleges kioktatásától, a jelentéktelen formai hibák túlhangsúlyozásától.

911. Ne hagyjuk, hogy elragadjon bennünket a (látszólagos) hatalom érzése, ne éljünk vissza helyzetünkkel, ne tárgyaljunk az erő pozíciójából.

912. Keressük - és lehetőleg találjuk meg - a helyes határvonalat ameddig engedhetünk az engedélyes felmentési kérelmeinek és amely után már hajlíthatatlanok vagyunk.

913. Kerülni kell a személytelen/szenvedő szerkezetet erőltetetten pótolni igyekvő fogalmazást, szintén kerülni kell a bonyolult, sokszoros jelzős szerkezeteket. Helyette bontsuk fel a mondatot több, önálló mondatra. Törekedjünk az érthető, világos, egyértelmű fogalmazásra.

914. Formális többszörös levélváltások helyett inkább konzultáljunk, de kötelezettséget csak az arra felhatalmazott személy vállalhat. A konzultáció azonban nem helyettesítheti az ügyintézés kellő

mélységű dokumentálását.

915. Az NBI-n belül szoros együttműködést és információáramlást kell kialakítani. A belső minőségbiztosítási rendszerünk kialakításával, bevezetésével, ellenőrzésével és folyamatos karbantartásával kell a munka magas színvonalát biztosítani.

916. Kölcönösen becsüljük meg egymás munkáját szervezeten belül, de ne túrjük meg a lazaságot, hanyagságot, munkakerülést. Élünk a konstruktív bírálat eszközével.

Hivatkozott külső dokumentumok

a többször módosított 1957. évi IV. törvény az államigazgatási eljárás általános szabályairól

87/1997. (V. 28.) Korm. rendelet az Országos Atomenergia Bizottság feladatáról, hatásköréről, valamint az Országos Atomenergia Hivatal feladat- és hatásköréről, bírságolási jogköréről

108/1997. (VI. 25.) Korm. rendelet az Országos Atomenergia Hivatal eljárásáról a nukleáris biztonsággal összefüggő hatósági ügyekben